

– Ted Hughes találóan állapította meg Pilinszky költészetéről, hogy sajátos világa nem a fantázia és a nyelv bravúrijai révén, hanem szellemi értékből eredően jött létre. A művészet Pilinszky számára spirituális út volt a Teremtő felé. Egyik

36 „VAN A KÉPEKNEK EGY SAJÁTOS HŰSÉ- GE, HOGY ITT VAN- NAK, ÉS NEM LEHET ELHÁRÍTANI ŐKET”

Interjú Jelenits Istvánnal.

Készítette: Kirilla Teréz

írásában különbséget is tett a pusztá lét, ‘az abszurd nihil’, és a tiszta lét között, amely a világ eredendő, bűnbeesés előtti és végső állapota. Esztétikai törekvésének lényegét egy új mezítelenségi fok elérésében látta, „ami többet jelent az őszinteségnél”, és nem más, mint „a tiszta lét felé terelt valóság”. Azt a fajta művészetet tekintette hitelesnek, amely a tiszta lét iránti szomjú-

ságunkat csillapítja. Ön, aki a költő lelkiatyja is volt, talán közvetlenül is figyelemmel kísérhette, milyen rejtett lelki utakon történt ennek az evangéliumi esztétikának a kialakítása?

– Pilinszky elég rövid ideig élt, mert a 60 év, az nem olyan hosszú idő, és valahogy az az érdekes, számomra legalábbis ez kezdettől fogva meglepőnek látszott, hogy olyan készen lépett elő, amikor megszólalt. Nem tanulgatott, ahogy akár József Attila is, aki sorra vette a körülötte élő költőket, tanulmányozta őket, olvassgatta őket, és ízlelgette őket, és a versein látszik, hogy most Babitsot akarja meghaladni, vagy Kassákot. Pilinszky úgy szólalt meg, mintha elsőként szólalt volna meg a világon, tehát nem próbálgatta a hangját, nem köszörülte a torkát, nem kereste azt, hogy mi is az ő világa, miben különbözik a többi, eddigi költőtől, de megszólalt. Szűkszavúan, de nagyon határozottan. Valóban ez az evangéliumi esztétika ez egy olyan fogalom, amit ő szívesen emlegetett, és amivel a saját költői-emberi programját, ihletét akarta meghatározni. Lehet, hogy ez nem volt készen, ez a szó, akkor, amikor a verseit elkezdte írni, de az igyekezet, amivel írta őket, már akkor is tulajdonképpen ebből fakadt. A mezítelenségi fok – ezt talán-talán Simone Weil-től vette át, később fedezte föl, és megint vissza-visszatér ehhez, és egyre gazdagabb értelmet kapott a beszédében ez a kifejezés. Először magát a kifejezést nem használta, de a szavai már akkor is pőrén jelentek meg. Gondoljunk csak arra, hogy Ady azt mondta „S égtek lelkemben kis rózsadalok./ Füstösek, furcsák, búsak, bíborak/ Arról, hogy meghalok.” – ez is jó vers, de itt fel van öltöztetve

ez a gondolat, szép, gondos, hiteles, de mégis valamiféle ruhába. Ez után a Pilinszky-vers pőrébb, a szavak meztelenebbek. *Őszi vázlat*: „a csend törékeny és üres/ a rét határokat keres”. Ez valami olyan szokatlan egyszerűség, ami nem is igazán egyszerűség, mert a szavak nem a köznapi helyzetükben szerepelnek. Nem szokták a rétről azt mondani, hogy határokat keres, 37 meglepő, mégis dísztelen. A vers címe is *Őszi vázlat* – de minden versében van valami vázlatosság. A nyelvnek ez a különös meztelensége a léleknek a meztelensége is, amely nem öltözködik fel, nem keres díszet, inkább levetkezik. Pilinszky ebben arra a fajta meztelenségre gondol, amiről azt mondja, hogy több, mint az őszinteség, hallatlan tiszta feltárulkozása a létnek, nem is az érzésnek, vagy az emlékeknek, vagy a gondolatnak, vagy a képzeletnek, hanem a létnek magának. A prózai írásaiban, amikor reflektál a művészetre, költészetre, ez a különös meztelenségi fokról szóló spekuláció először Fellinivel kapcsolatban jelenik meg az írásaiban. A 8 és 1/2-ről ír: „Fellini legújabb filmje, a nemrég bemutatott 8 és 1/2 több pusztá önvallomásnál. Fellini közvetlenül, mint művész, művészetének anyagába és problematikájába ágyazva vall benne önmagáról. Nem beöltözve művészetébe, hanem művésszé csupasztva önmagát, ahogy egykor Pascal vetkezett csontig meztelenre a pusztá gondolatig.” Ez a „csontig meztelenre” is ide tartozik, és az is, hogy Pascalt említi, tehát nem arról van szó, hogy a vers szókimondás és brutalitás. Valamiféle brutalitás mégis, az egyik versében mondja, hogy „brutális csipkefátyol” – a szavak a valóságot brutális közvetlenséggel nevezik néven, és pont ez a csodálatos, hogy nincs szükség jelzőre, hanem egy telitalálatként meglelt egyetlen szó, egy állítmány, egy főnév megnevezi azt, amiről beszélünk – és tulajdonképpen ez az, amit Pilinszky a költészet nagy feladatának érez.

– Naplójában ezt írja: „A remekműnek egy szinten »közönségesnek« kell lennie, egyszerűnek, foghatónak és szegényesnek – ahogy Istennek is szegénynek kellett lennie, amikor megtestesült. A remekműnek szegényes a kiindulási pontja, s ezt a szegényes szintet közben újra és újra érintenie kell. Az ihlet első lépése a megtestesülés – a fogantatás, a »leszegényedés« pillanata.” Olyan nyelvezetet keresett, amely nem ábrázoló, hanem útvezetőként elvisz bennünket ahhoz a teljesebb létérzékeléshez, amellyel akkor láttuk a világot, amikor még annak nyelvi leképezése nem korlátozott bennünket. A nyelvi szegényesség nála a szívünket felemelő erőként jelenik meg. Nyelvezetében nem pusztán a szegényességet érzékeljük, hanem a szegényesség egyfajta megszentelődését.

– Én is azt gondolom, hogy van egy teológiai mélysége egész költői magatartásának, fenntartva továbbra is azt, hogy nem a teológia szülte a költészetét, hanem az ember, és ez az érdekes, hogy őt, mint embert nagyon meghatározta

Új Forrás 2011/4 – „Van a képeknek egy sajátos hűsége, hogy itt vannak, és nem lehet elhárítani őket” – Interjú Jelenits Istvánnal. Készítette: Kirilla Teréz

az Isten dolgairól való gondolkodás. Tulajdonképpen ő azt mondja, hogy Isten maga is, akkor, amikor teremt, lehajol, majd a legmélyebbre akkor, amikor megtestesül, az anyaméhben ölt testet, a költőnek pedig valójában

Istennek ezt a mozdulatát kell utánoznia, amikor a kezébe veszi a le-
38 gesendőbb dolgokat, és ott leli meg a mondandóit. Kétségtelen, hogy a költészetről alkotott felfogásunkban van valami, ami ezzel ellenkezni látszik, és nem véletlen, hogy ezt Pilinszky elutasította, anélkül, hogy vitába szállt volna vele. Petőfi például azt mondja: „Csüggtem ajkán szótlantul/ mint a gyümölcs a fán”, tehát ünnepi szavakkal fejezi ki magát, hiszen nem azt mondja, hogy átöleltem és megcsókoltam az anyámat, és közben nem találtam a megfelelő szót, amivel megszólíthattam volna, hanem: „Csüggtem ajkán szótlantul/ mint a gyümölcs a fán”. Gyönyörű is ez, mert senki másra nem mondhatja, csak az anyjára, hogy fa, melynek ő volt a gyümölcse, oda talált vissza, ahonnan a léte fakadt – ez gyönyörű, az egyszerűségében is ünnepi kép. Vagy amikor Ady azt mondja, hogy „Felszállott a páva vármegye házára/ Sok szegény legénynek szabadulására”, akkor nem egyszerűen azt mondja, hogy kigyulladt a megyeháza, hanem azt, hogy „Felszállott a páva vármegye házára” – és ezzel szokatlanul magas fokra emeli ezt az eseményt.

Pilinszky egy olyan korban élt, amikor már túlzásba ment a költészet ebben, már belefáradtunk abba, hogy a költészet mindig megemeli azt a valóságot, amiről beszél. És akkor ő azt mondta, ez nem az én dolgom – „Ne a mozdulatot, hanem a zihálást”, ezt ragadom meg, és az embert létének nem ünnepi pillanataiban mutatom be, hanem az összeomlásainak a pillanataiban, a vereségében, a pusztulásában, amiről eddig azt gondoltuk, hogy udvariasan el kell tekintenünk fölötte, hogy ne zavarjuk meg a másikat azzal, hogy észrevettük, hogy ilyen pillanatai is vannak az életének. Pilinszky inkább úgy érzi, hogy ha a másik ember bukása mellett ilyen szemérmesen vagy fegyelmetten elmegyünk, akkor azzal el is fordulunk tőle, úgy teszünk, mint a pap meg a levita az irgalmas szamaritánus történetében. Ők úgy tettek, mintha nem vették volna észre azt az embert, lehet, hogy nem csak azért tettek így, hogy ne kelljen segíteni rajta, hanem úgy gondolták, hogy lehet, zavarba hozná, ha elkezdenének vele bajlódni, majd csak összeszedi magát, és továbbmegy, és akkor nem kell szégyenkeznie előttük, hogy fontos, komoly embereket arra készítetett, hogy vele foglalkozzanak. A szamaritánus pedig megállt, és a sebébe bort öntött, kimosta, és fölterte a szamarára, gondoskodott róla, mert másfajta tekintete volt. Pilinszky ezt a szamaritánus tekintetet tartja a művész igazi tekintetének. Egy olyan korban élt, amikor arról az emberről kellett verset írni, aki az új világot építi, ha kell, a folyókat is az ellenkező irányba tereli. Pilinszky viszont nem erről írt, és nem a múltó diadalának a tetőpontján igyekezett az embert ábrázolni, hanem a tragédiában, és nem félt attól, hogy itt rányisson az emberre, abban az állapotában, amikor

összeomlik, egy olyan állapotban, amikor maga is semminek bizonyul. „Megáll a kockacsendben/ mint vetített kép hunyorog rabruha és fegyencfej.” A háborúról írt versei sem tiltakozás a háború ellen, hanem egy kegyelmi pillanatnak az ajándéka, mintha azt mondaná, hogy rájöttem arra, hogy amit el szoktunk titkolni, eltitkolhatatlanná vált. A létünkhöz hozzá- 39 tartoznak az összeomlásnak ezek a pillanatai, és ezeket eltitkoljuk egymás elől, vagy szemérmesen nem szoktuk észrevenni, nehogy zavarba kerüljünk, az én nemzedékem viszont azt kaptuk kegyelmi ajándékként, hogy vérezni láttuk a tapétákat. Az Evangélium ősi szavai: „Éheztem és ennem adtatok, mezítelen voltam és felruháztatok” értelmet kaptak számunkra, és azóta ezt nem felejthetjük el, és ez nem teherként nehezedik ránk, hanem felmagasztosuló hivatásként, hogy erről beszéljünk, vagy verset írjunk róla. Radnóti ugyanennek a háborúnak még tragikusabb sorsú résztvevője és szemlélője volt, a versei mégis egészen másfélék, mint amit Pilinszky a francia fogolyról írt. Radnóti verseiben mindig ott van ez a kérdés és remény, hogy megvan-e még az a haza, ahol e szavakat is értik, és ahová egyszer vissza lehet találni, és ha nem én, akkor majd valaki más visszatalál. Pilinszkynél az van, hogy nem lehet oda visszatalálni, ahol voltunk, mert egy valóságosabb léttapasztalatig jutottunk el ennek az egész katasztrófának a végigjárása közben, és ezt a léttapasztalatot nem szabad többé elveszítenünk. Ismerjük meg igazán önmagunkat, akkor is, ha újra felépül a világ, és elkendőzzük ezeket a bajokat. Az embernek nem az a természetes állapota, hogy a kínjait feltárja, de a költészetnek természetes állapota, hogy a föl nem tárt kínokat is felmutassa, nem szenzációkereső mozdulattal, hanem ilyen mezítelenségi fokon, és azt mondja, hogy ettől lesz az ember igazán a méltóságának és az Istennel való kapcsolatának az értője vagy a vállalója, ha a halálnak és a feltámadásnak ezeket az útjait megjárja.

Új Forrás 2011/4 – „Van a képeknek egy sajátos hűsége, hogy itt vannak, és nem lehet elhárítani őket” – Interjú Jelenits Istvánnal. Készítette: Kirilla Teréz

– Pilinszky az anyag művészi átváltozásának azt a mozzanatát tartja a legfontosabbnak, amikor a tárgyak közönye eltűnik, hogy láthatóvá válnon eredendő, de elhomályosult ártatlanságuk. Ismeretes, hogy Pilinszky – főleg nyugati útjai során – rengeteget fényképezett, és nézegetve a fotókat, szembetűnő, hogy itt a tárgyak: a padok, a téglafalra szegezett deszkaablakok, a nyitott kottakönyv egy kislány kezében, a fák, az omladozó lépcsők, a vashidak, a szobrok, a kerti szék, a messzi tengerpart, vagy az ármányok a délutáni napsütésben, valamennyi valósággal átlényegült. Hogyan talált rá Pilinszky erre a tekintetre, erre a fajta figyelemre, amivel a tárgyak közönye mögé tudott hatolni?

– Érdekes, hogy sokkal kevesebb önéletrajzi mozzanat van a költészetében, mint általában szokás a lírikus hagyományban, például nemcsak Petőfi,

hanem József Attila költészete is tele van önéletrajzi utalásokkal, és ezeket egyetemes érvényű mondanivalóvá emelték. Pilinszky nagyon keveset írt önmagáról. Csak a kései verseiben jelennek meg például azok az intézeti lányok, akikkel kiskorában találkozott. Interjúiból vagy a visszaemlé-

40 kezéseiből tudjuk, hogy viszonylag eseménytelen gyerekkora volt, se nagyon nagy szegénység, se megrázó tragédiák nem környékezték. Ami megrázó emlékként maradt meg benne, az érdekes módon a nyaralásaihoz kapcsolódik: az egyik nagynénje apácarendet alapított, és ezek az apácák nevelő feladatokat vállaltak egy intézetben, ahová büntetett, de kiskorú lányokat gyűjtöttek össze, akiket a rendőrök is őriztek, esténként bilincsbbe verték őket, hogy meg ne szökjenek onnan. Egy nagy, egykori vadászkastély területén éltek, és Pilinszkyt, mint 4-5 éves gyereket, szívesen elvitték oda nyaranként, hogy egy kis friss levegőt szívjon. Itt volt ez Újpest és Rákospalota tájékán, meg is van ma is, és hasonló feladatokat lát el ez a kastély, csak éppen apácák nincsenek már ott. Pilinszky ott élt 4-5 éves korában, és ezek a lányok örültek, hogy egy kiskorú odakerült, akivel játszhatnak, és kedvesen beszélgethetnek. Pilinszky pedig anélkül, hogy valamit is értett volna a kínjaikból, hogy vallomásra készítette volna őket, vagy hogy a gondjaikról beszéltek volna előtte, látta őket sírni, töprengeni, egymással beszélni, és ezeknek az érzelmi viharoknak, amiket ő nem értett, ezeknek az emléke benne élt. Érdekes, hogy a kései költészetében ezek az alakok visszatérnek, ezek az intézeti lányok, *B.I. kisasszony*, és hasonlók. Ebből látszik, hogy amikor a világgal való saját kapcsolatának forrásvidékéhez tér vissza, akkor tulajdonképpen hozzájuk talál el. És ilyeneket írt, hogy a szeretetnek, a bűnnek, a kegyelemnek egy nagyon forró atmoszférája lengte körül ezeket a lányokat, és anélkül, hogy valamit értett volna belőle, ennek az emlékét vitte magával. Ilyen, szavakba sem foglalt, elemzésre nem kerülő gyerekkori tapasztalatok vezethették arra, hogy ez az érzékenység kialakuljon benne. Azt hiszem, hogy később is ezért látta másképp az összeomló Németországot is, vagy a katonákat, ezt a világot, mint mások. Valamiképpen hasonlóan látta Celan, és más kortárs költők is, büszkén mondta is, hogy egész nemzedék élte át ezeket a tapasztalatokat, de akkor, amikor ő ezeket átélte, egyfajta figyelem már eleve élt benne.

– Simone Weil gondolata nyomán beszél Pilinszky az ember megteremtettségéről, ami a térbe, időbe vetettségünket jelenti, és arról, hogy mindezen túl valamilyen nyien hordozunk magunkban, a lelkünk mélyén, egy megteremtetlen pontot. Hogyan fejeződött ki e megteremtetlen pont ereje az általa használt költői nyelvben?

– Nagyon érdekes ez. *A mélypont ünnepélyében* is, a versben magában, azt olvassuk például, hogy a tengert „marék vízként arcához emeli”. Petőfi olyan

szertelenül bánik a képeivel, mint egy gyerek a játékszereivel, szétszórja őket, ugyanaz a kép más versben egész más funkciót tölt be. Meg is jelent egy olyan könyv, amely összegyűjti Petőfi metaforáit, a tenger az nagyon sokfélét jelent az ő számára. Pilinszkynek pedig ilyen – nem kényszerképzetei, hanem, ahogy a diákoknak szoktam mondani, kép-kényszerei vannak: 41
rátalál egy képre vagy metaforakapcsolatra, és akkor az végigkíséri az életét. Tehát például a tenger, az borzasztó érdekes: van egy verse a tenger-ről, ami izgalmas ebből a szempontból, az édesanyja halála után két évvel írta. „A tenger, mondtad haldokolva”. Szerintem mérget vehetünk arra, hogy tényleg ez volt az utolsó, vagy az egyik utolsó szava az édesanyjának, és ez a fiát szíven ütötte, mert valószínű, hogy ez az asszony sose látta a tengert, esetleg filmen látta, moziban láthatta, vagy olvashatott róla, de nem nagyon beszélt a tengerről, mert más dolgokról beszélt, a hétköznapi dolgairól, de amikor meghalt, akkor mégis azt mondta, hogy tenger, mintha egy marék vízként az arcához emelte volna a tengert, rátalált a tengerre, amikor meghalt. Szerintem ez egy nagyon valóságos szituáció. A költő ezt kapta ajándékkul, amire másvalaki föl se figyelne: az anyám azt mondta, hogy ‘a tenger’, meglepő, de hát inkább arra figyelünk, hogy hány fokos láza van, hogy fáj-e neki valamije. Ő viszont ezt a szót kapta örököül tőle – ezzel a szóval halt meg az anyám, hogy a tenger, mégis valahol egy tenger élt benned, a végtelenre való ráajzottság vagy vágy. És annál fájdalmasabb, hogy ennek a szegény asszonynak az élete („szegény, szegény, szegény”) a hétköznapiak között telt, vasalt, mosott, főzött, foltozott, takarította a szobát, ami újra piszkos lett, és nem tudott a tengerre menni vitorlázni vagy hajókézni. De Pilinszky ezt nem úgy mondja el, hogy „a bögrét két kezébe fogta úgy estefelé, vasárnap...” Persze, József Attila verse is több, mint pusztán szociális anyag, de mégis az egy társadalmi anyag is, hogy az anyám mosónő volt, és így tovább. Pilinszky-nél nem erről van szó, hogy vádoljuk a világot, hanem a létről. Ilyen az ember, hogy irtóztató hétköznapiak közt telik az élete, valamikor meghal, és akkor sóhajt egyet, és azt mondja, hogy a tenger, s ezt soha többé nem felejtjük el. Ilyesféle volt az ő kapcsolata a dolgokkal, és egy-egy ilyen megtalált képet szorított magához, és ezek visszaköszönnék. A hóhér szobájában is megtaláljuk a tengert, vagy a hozzá való viszonyítást.

Ez jellemzi ezt a költészetet, meg a dolgokhoz, szavakhoz való viszonyát is, és a metaforákat, amiket használ – egész más módon mozognak ezek az ő költészetében, mint akár a Petőfiében. Petőfi verseire annyira jellemző, lásd: *Egy gondolat bánt engemet* – „Legyek szikla...” ‘legyek ez, legyek az’, egyik kép jön a másik után, elfoszlik, és akkor jön egy következő, a képeknek ez a kavalkádja, ugyanezt látjuk Vörösmarty verseiben (*Gondolatok a könyv-*

Új Forrás 2011/4 – „Van a képeknek egy sajátos hűsége, hogy itt vannak, és nem lehet elhárítani őket” – Interjú Jelenits Istvánnal. Készítette: Kirilla Teréz

tárban, *Előszó, A vén cigány*). Itt viszont van a képeknek egy sajátos hűsége, hogy itt vannak és nem lehet elhárítani őket, és nem is azt akarom, hogy egy másik jöjjön, nem engedem át magam újabb és újabb képeknek, hanem ezeknek a képeknek a feltárulkozása, végiggondolása foglalkoztat, átadom
42 magam nekik és az egész életemet végigkíséri egy ilyen kép, szó – ez zeng föl.

– *Élete vége felé rótta Naplójába a következő sorokat: „Nézem a virágokat. Se innom, se dohányoznom nem szabad. Akkor erőre kapok majd, s hosszú sétatimon gondolataim úgy repkedhetnek majd, mint a sirályok.*

Utolsó cigarettám! [...] Utolsó pohár bor! Az igazi öröm: fájdalomon és unalmon túli. Bach, segíts meg! Ez lesz az én sirály-korszakom.” Milyen volt Pilinszky „sirály-léte”, amiről olyanokat ír, hogy a befejezés misztériumát éli, hogy valamiféle csend felé közelít? Mi történt Pilinszkyvel az utolsó években, belsőleg, lelkileg mi történt vele?

– Eltemette ez a csend, ami nem katasztrófálisan szakadt rá, nem úgy temette el, mint ahogy valaki elfelejt beszélni, de valamiképpen mégis, nem volt vele egyszerű kapcsolatot találni, kivonult egy kicsit a világból. Mindig is ennek az elhallgatásnak a kockázatában élt: a legeruptívabb költői korszaka a háború utáni évek voltak, akkor születtek meg a nagy háborús emlékeket őrző versei, és akkor utána volt az, hogy sokan féltették, hogy elhallgat, mert kiírta magát, és csak önmagát ismételhethné, és ezekhez hasonló versek nem születhetnek többé, hiszen reméljük, hogy hasonló megrázkódtatások sem érik. Rónay György is írta neki, hogy a költőnek gazdálkodnia kell a tehetségével, és nemcsak meredek és magaslatok vannak, hanem lankák is, lehet fordítani. Valóban, megpróbált meséket írni, és így tovább, próbálták tanítani valahogy, hogy a költői tehetségével gazdálkodjék, mert ekkora viharok többé nem adatnak meg. Aztán volt ez a *Szálkák* korszaka a 70-es években, amikor egy másfajta költői magatartás segítségével még több verset is írt, néhány sorosakat, és még titokzatosabbakat, de a halála előtt aztán valamiféle elhallgatás következett, és akkor ő azt mondogatta is, hogy szerinte most már tovább él a kelleténél, próbált magának mindenféle tennivalókat megfogalmazni a feljegyzéseiben. Prózaí töredékeiben jelentkezik az, hogy egy regény megírására készült, de ezek sokkal titokzatosabb lehetőségként élnek benne, mint korábban a költészetének a megújulására irányuló figyelme, és ugyanakkor valahogy egy kicsit úgy érezte, ezt is többször írta is, hogy most már kifelé megy az életből, a világból. Ezt jelzi az is, hogy kivonult a városból, már nem csak Velemben töltött hosszú hónapokat egy parasztházban, hanem Fehérváron is volt egy lakása, ahová remeteként vonult el. Nyilván ebbe az is belejátszott, hogy az az élet, ami körülvette, nem nagyon vonzotta arra,

hogy marasztalja magát, vagy helyet keressen itt, annál inkább érdeklődéssel fogadta ezeket a belső jeleket, amelyek arra látszottak utalni, hogy most már nem sok van hátra neki az életből, és nem keresett olyan kapcsolatokat, amelyek itt marasztalhatták volna, így eloldozgatta ezeket a szálakat, amelyek az emberekhez fűttek. De én sem tudok erről titkokat, vagy 43 intim dolgokat elmondani. Nem tudjuk pontosan, hogy mi minden játszódott le benne.

Az érdekes, hogyha ezeket az utolsó prózai írásokat elővesszük, akkor látjuk, hogy tulajdonképpen ott is azok a költői képek jönnek elő, mint a verseiben. Sokszor eszembe jut – ugye Balzacról jegyezték fel talán, hogy a halálos ágyán minduntalan azt az orvost akarta magához hívni, akit saját maga teremtett, és a regényeiben szerepeltetett – valahogy ő is a saját látomásaiban maradt így magára, és a prózájában is visszatérnek ezek a látomások, akár ezek az apokaliptikus látomások, amelyek az *Introitusz* versből ismerősek: az Istenről, aki lehunyja a szemét, a Bárányról, aki végigkocog az üvegtengeren, tehát azok a képek térnek vissza, amelyekkel viaskodott, és amelyekről ilyen feledhetetlenül szép versek születtek, azok gyötörték vagy népesítették be a fantáziáját. Ezekről szólnak regényfejezetek is, amelyek önéletrajzi jellegűek, mégis szerepekbe, például egy lánynak a szerepébe éli bele magát, és akként tér vissza ezekhez a képekhez. Sokféle terve volt, de elsősorban mégis a halálra készült. Annál különösebb, hogy végül is egy orvosi melléfogás következtében halt meg – hatvan évesen.

Új Forrás 2011/4 – „Van a képeknek egy sajátos hűsége, hogy itt vannak, és nem lehet elhárítani őket” – Interjú Jelenits Istvánnal. Készítette: Kirilla Teréz

